

UDK 7(091)

ISSN 0553-6707

PERISTIL

ZBORNİK RADOVA ZA POVIJEST UMJETNOSTI

GODINA LVI

ZAGREB 2013

STR 1-280

PERISTIL

ZBORNİK RADOVA ZA POVIJEST UMJETNOSTI

MJERA STANOVANJA – ODAH LADANJA
ZBORNİK U ČAST NADI GRUJIĆ

PERISTIL

Izdavač / *Publisher*

DRUŠTVO POVJESNIČARA UMJETNOSTI HRVATSKE

Suizdavač / *Co-publisher*

ODSJEK ZA POVIJEST UMJETNOSTI FILOZOFSKOG FAKULTETA SVEUČILIŠTA U ZAGREBU

Odgovorne urednice / *Editors-in-chief*

IRENA KRAŠEVAC, DUBRAVKA BOTICA

Uredništvo / *Editorial board*

DRAGAN DAMJANOVIĆ, MATEJ KLEMENČIĆ, IVANA MANCE, DINO MILINOVIĆ, DANIEL PREMERL

Uredništvo Zbornika u čast Nadi Grujić / *Editors of Issue in the honour of Nada Grujić*

IGOR FSKOVIĆ, JASENKA GUDELJ, DANKO ZELIĆ

Tajnica uredništva / *Editorial secretary*

MARTINA PETRINOVIĆ

Lektura i korektura / *Language editor and proofreader*

IVANA MAJER

Prijevod / *Translations*

SONJA BAŠIĆ

UDK / *UDC*

IVANA MAJER

Prijelom i priprema / *Layout and prepress*

FRANJO KIŠ /ArTresor

Tisak / *Printed by*

STEGA TISAK

Naklada / *Print run* 300

Adresa uredništva / *Editor's office address*

DRUŠTVO POVJESNIČARA UMJETNOSTI HRVATSKE / CROATIAN SOCIETY OF ART HISTORIANS

Preradovićeveva 44, 10 000 Zagreb, Croatia, tel/faks: + 385 1 /48 12 920; www.dpuh.hr; e-mail: dpuh@inet.hr

Časopis izlazi jednom godišnje. / *The journal is published once a year.*

Časopis je referiran u / *The journal is indexed in*

ERIH European Reference Index for the Humanities

EBSCO Art Source

HRČAK Portal znanstvenih časopisa Republike Hrvatske

Izdavanje časopisa financijski je poduprlo Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta Republike Hrvatske; Gradski ured za obrazovanje, kulturu i sport Grada Zagreba; Odsjek za povijest umjetnosti Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu / *Publication of the journal is financially supported by the Ministry of Science, Education and Sports of the Republic of Croatia; City of Zagreb, Office for Education, Culture and Sport; Department of Art History, Faculty of Humanities and Social Sciences, University of Zagreb*

SADRŽAJ

Contents

- 7 Uvodna riječ
Foreword
- 9 Životopis
Biographical Note
- 13 Bibliografija
Bibliography
- 17 TONKO MAROEVIĆ
Bijeli dvori u sjenama sutona. Književni luk sudbine dubrovačkih ljetnikovaca
White Palaces in Gloaming Shadows. Dubrovnik Villas' Literary Arc of Destiny
- 25 MILJENKO JURKOVIĆ
Srednjovjekovno fortificirano naselje Guran – od karolinškog *castruma* do ruralnog naselja: dinamika mikroregionalnog razvoja
Medieval Fortified Settlement Guran – from Carolingian castrum to Rural Settlement: the Dynamics of Micro-regional Development
Pregledni rad / *Subject review*
- 37 ANA PLOSNIĆ ŠKARIĆ
Sklop kuća Stipošević u Trogiru
Stipošević Housing Complex in Trogir
Prethodno priopćenje / *Preliminary communication*
- 49 LARIS BORIĆ
O pojavi ranorenesansnih dekorativnih motiva u zadarskoj gotičkoj stambenoj arhitekturi sedamdesetih godina 15. stoljeća
Traces of Early Renaissance Decorative Motifs in the Gothic Domestic Architecture of Zadar in the 1470s
Izvorni znanstveni rad / *Original scientific paper*
- 61 EMIL HILJE
Radmil Ratković i stambeno graditeljstvo u Šibeniku u drugoj polovini 15. stoljeća
Radmil Ratković and the Residential Architecture of Šibenik in the Second Half of the 15th Century
Izvorni znanstveni rad / *Original scientific paper*
- 71 MARIJAN BRADANOVIĆ
Prilog poznavanju stambenog graditeljstva 15. i 16. stoljeća na sjevernom Jadranu
A Contribution to the Study of the Residential Architecture in the 15th and 16th Century in the Northern Adriatic
Izvorni znanstveni rad / *Original scientific paper*
- 81 GORAN NIKŠIĆ
Korčulani u Mantovi – organizacija klesarske radionice za veliku narudžbu
Stonemasons from Korčula in Mantua — Organizing a Stonemasons Workshop for a Large Commission
Prethodno priopćenje / *Preliminary communication*
- 87 AMBROZ TUDOR
Prilog poznavanju izvornog izgleda ljetne palače Paladinić na hvarskoj Pjaci
About the Original Appearance of the Paladinić Family Summer Palace on the Piazza in the City of Hvar
Izvorni znanstveni rad / *Original scientific paper*

- 101 JASENKA GUDELJ
ANITA RUSO
Tiskani renesansni traktati o arhitekturi u Dubrovniku
Printed Renaissance Treatises on Architecture in Dubrovnik
Prethodno priopćenje / *Preliminary communication*
- 113 DANKO ZELIĆ
Dva požara, dvije obnove, dva stila: prilog poznavanju dubrovačke stambene arhitekture sredinom 16. stoljeća
Two Fires, Two Renewals, Two Styles: a Contribution to the Knowledge of 16th Century Residential Architecture of Dubrovnik
Izvorni znanstveni rad / *Original scientific paper*
- 127 KATARINA HORVAT-LEVAJ
RELJA SEFEROVIĆ
Palača Luccari na Pustijerni: obnova dubrovačke stambene arhitekture nakon potresa 1667. godine u svjetlu novih arhivskih istraživanja
The Luccari Palace in Pustijerna: The Renewal of the Residential Architecture in Dubrovnik after the Earthquake in 1667
Izvorni znanstveni rad / *Original scientific paper*
- 143 TANJA TRŠKA MIKLOŠIĆ
Obnove nadbiskupskih posjeda u Dubrovniku u vrijeme nadbiskupa Giovanniija Vincenza Lucchesinija
The Renewal, Reconstruction and Reorganization of the Archdiocesan Estates in Dubrovnik and Environs during the Office of the Archbishop Giovanni Vincenzo Lucchesini
Izvorni znanstveni rad / *Original scientific paper*
- 155 VLADIMIR MARKOVIĆ
Napolijevo pročelje isusovačkog kolegija u Dubrovniku
Napoli's Front of the Jesuit Collegium in Dubrovnik
Izvorni znanstveni rad / *Original scientific paper*
- 159 SOFIJA SORIĆ
Utvrđeni ljetnikovac obitelji Begna na otoku Ižu
Begna Family Fortified Villa on the Island Iž
Izvorni znanstveni rad / *Original scientific paper*
- 165 KRASANKA MAJER JURIŠIĆ
Stanovanje mletačkih upravitelja u Dalmaciji od 15. do 18. stoljeća
The Dwellings of Venetian Rulers in Dalmatia from the 15th to 18th Century
Izvorni znanstveni rad / *Original scientific paper*
- 177 DARKA BILIĆ
Sudbina kneževе palače u Šibeniku u pozno doba Mletačke Republike
Fate of the Rector's Palace in Šibenik during the Decline of the Venetian Republic
Izvorni znanstveni rad / *Original scientific paper*
- 189 IGOR FISKOVIĆ
Stare kuće pomoraca u Orebićima
Old Houses of Seamen in Orebići
Izvorni znanstveni rad / *Original scientific paper*
- 207 ZDENKA JANEKOVIĆ RÖMER
Ladanjska Arkadija Junija Antunova de Resti (1755.–1815.) – utočište starog svijeta
The Arcadia of Junije Antunov de Resti (1755–1815) – Seeking Sanctuary in the World of the Past
Izvorni znanstveni rad / *Original scientific paper*

- 213 ANTUN BAĆE
IVAN VIĐEN
Praefatio za ladanjsku arhitekturu u Župi dubrovačkoj: ljetnikovac Bettera kraj Mlina
Praefatio for the Architecture of Villas in Župa dubrovačka: Villa Bettera near Mlini
Izvorni znanstveni rad / *Original scientific paper*
- 227 LUCIJA VUKOVIĆ
Ladanjsko-gospodarska arhitektura u Konavlima
The Architecture of the Mansions in the Konavle Region
Izvorni znanstveni rad / *Original scientific paper*
- 237 DUBRAVKA BOTICA
DIJANA POŽAR
Dvorac Brezovica – razdoblje gradnje i opremanja
Brezovica Castle – the Period of its Construction and Interior Decoration
Izvorni znanstveni rad / *Original scientific paper*
- 247 ANDREJ ŽMEGAČ
MARIJANA VOJTIĆ
Dvorac Gornje Oroslavje
Gornje Oroslavje Castle
Izvorni znanstveni rad / *Original scientific paper*
- 255 SANJA CVETNIĆ
Pavao Kamenar i drveni dvorac u Vukovini
Pavao Kamenar and the Timber Manor House in Vukovina
Izvorni znanstveni rad / *Original scientific paper*
- 263 DRAGAN DAMJANOVIĆ
IRENA KRAŠEVAC
Stambena najamna zgrada Hermana Bolléa u Žerjavićevoj ulici 4 u Zagrebu
Apartment Building Designed by Herman Bollé, 4 Žerjavića Street in Zagreb
Izvorni znanstveni rad / *Original scientific paper*
- 275 ZLATKO JURIĆ
ANAMARIJA ZUBOVIĆ
Edo Schön i najamna poslovno-stambena arhitektura Viktora Kovačića
Edo Schön's Views Concerning Apartment Buildings with Shops Designed by Viktor Kovačić
Prethodno priopćenje / *Preliminary communication*

Uvodna riječ

Rijetki su istraživači koji su tako poistovjeđeni u znanstvenoj javnosti s predmetom svoga istraživanja kao što je Nada Grujić vezana uz graditeljsku baštinu dubrovačkog područja. Od svojih početaka u struci povijesti umjetnosti, kao članica najuže ekipe suradnika profesora Milana Preloga, afirmirala se kvalitetom i uzornom metodologijom istraživanja stambene arhitekture kasnoga srednjeg i ranoga novog vijeka.

Svoj je profesionalni vijek provela istražujući ljetnikovce i kuće, naručitelje i graditelje, ne ograničavajući se na probleme morfologije, stila i kronologije. Najvažnije je znanstvene rezultate ostvarila u spoznavanju kulture povijesnih ambijenata u kojima je ta arhitektura nastajala, interpretirajući povijesni identitet stambene arhitekture Dalmacije i dubrovačkog područja u kontekstu srodne mediteranske ali i europske arhitekture. Bibliografija u ovom Zborniku govori o predanom istraživačkom radu, a posebno treba istaknuti dvije knjige, *Vrijeme ladanja* (2003.) i recentnu *Kuća u Gradu* (2013.).

S hrvatskom spomeničkom baštinom i vlastitim znanstvenim rezultatima kontinuirano je upoznavala europsku znanstvenu i stručnu javnost, sudjelovanjem na mnogim međunarodnim skupovima u inozemstvu, objavljivanjem znanstvenih radova i predavanjima na renomiranim europskim sveučilištima. Ne manje važno, upoznavala je i lokalnu zajednicu koja je baštinik povijesne arhitekture s njezinim vrijednostima, a posebno potrebom zaštite i obnove. Vođena neumornim istraživačkim žarom, nastojala je skrenuti

pozornost javnosti na sve opasnosti koje prijete povijesnoj stambenoj arhitekturi.

S Instituta za povijest umjetnosti prelazi na Odsjek za povijest umjetnosti Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu. Generacije studenata upoznavala je s problematikom povijesti arhitekture, teškoćama i zamkama njezina istraživanja, spajajući preciznu znanstvenu metodologiju sa strašću istraživanja i poučavanja. U dugim razgovorima sa studentima neumorno je dijelila savjete i nesebično prenosila svoje znanje. Potvrda tomu je velik odaziv suradnika i studenata Nade Grujić u kojima je pobudila zanimanje za povijesnu arhitekturu i dala u ruke alat za njezino istraživanje, a koji joj sa zahvalnošću posvećuju svoje radove.

Tematika radova u ovom Zborniku kojim obilježavamo njezin 75. rođendan slijedi istraživačke teme kojima se bavila. Slijedeći principe kojima se u radu vodila, cilj nam je uz svečarsko obilježavanje ujedno i uputiti na različite probleme i metode istraživanja stambene arhitekture u Hrvatskoj, te pridonijeti njezinu boljem spoznavanju, a time i čuvanju.

Inicijativa za objavljivanje Zbornika u čast Nadi Grujić proistekla je od kolega s Odsjeka za povijest umjetnosti Filozofskog fakulteta u Zagrebu, a Društvo povjesničara umjetnosti Hrvatske ju je prihvatilo s osobitim zadovoljstvom, te zajednički posvećujemo 56. svezak časopisa *Peristil* našoj zaslužnoj povjesničarki umjetnosti, znanstvenici i profesoricu.

Dubravka Botica
Irena Kraševac

Foreword

Few scholars have been identified in our community as being interfused with their research as Nada Grujić has been interfused with her study of the architectural heritage of the Dubrovnik area. From the very beginning of her career as art historian, she was part of the narrowest circle of collaborators of Professor Milan Prelog, standing out for the quality of her work and the exemplary scholarly methodology of her researching the residential architecture of the Late Middle Ages and the beginning of the New Era.

She spent her professional life studying villas and houses, master builders and their clients, reaching beyond questions of morphology, style and chronology. She achieved her most important results in interpreting the culture of the historical locations where this architecture was created, the historical identity of residential living in Dalmatia and the Dubrovnik area within the context of Mediterranean and European culture. In the bibliography, published in this issue of *Peristil*, reflecting her devotion to her research, two of her books must be singled out, *Times in the Country (Vrijeme ladanja, 2003)* and the most recent *The House in the City (Kuća u Gradu, 2013)*.

Nada Grujić has always been in close touch with European researchers and institutions in her field, informing them about our historical and artistic heritage, and the results of her research, participating in numerous international conferences abroad, publishing her papers, and lecturing at leading European universities. Equally important are her contacts with the local communities who, inheriting a rich culture, should be aware of the need to conserve and restore it. Led by her indefatigable scholarly energy, she tried to

warn the public about all the dangers threatening historical residential architecture.

Along with her scholarly activity and field work in the Institute of Art History in Zagreb, Nada Grujić was a Professor at the Department of Art History at the Faculty of Social Sciences and Humanities, Zagreb University. She passed on her knowledge of historical architecture to the students with passion and scholarly zeal. She never tired of long conversations and tutoring sessions with students, unselfishly sharing her knowledge with them and teaching them the tools of the trade. This brought her a large following of associates and students, who were motivated by her interest in historical architecture, followed in her footsteps and showed their gratitude by contributing to this volume.

The subjects of the papers in this issue of *Peristil*, written in honour of Professor Grujić's 75th birthday, correspond to the areas of her research. Apart from their celebratory purpose, these articles should also be read as texts addressing various problems and methods of researching the residential architecture in Croatia, which should contribute to people's awareness of the value of their heritage and the need to preserve it.

The initiative to publish this issue of *Peristil* as a *Festschrift* in honour of Nada Grujić, came from her colleagues in the Art History Department of the Faculty of Humanities and Social Sciences of Zagreb University. The *Croatian Society of Art Historians* joined this initiative with the greatest satisfaction. These two institutions dedicate the 56th issue of the *Peristil* Review to our eminent art historian, scholar and professor Nada Grujić.

Dubravka Botica
Irena Kraševac